

ملک سلیمان

روز واقعه

رستاخیز

شنبه‌های
چالشی روزنامه
صبا؛ تریبونی آزاد
برای اهالی فرهنگ
و هنر

سینمای دینی؛ توقف یک جریان یا مرگ یک ژانر؟

محرم ۱۴۰۵؛ هنوز در حسرت یک «روز واقعه» دیگر

سمیرا جعفری
گزارش

محرم از راه رسیده و باز هم پرده نمایش به فیلم‌هایی سپرده شده که بعضی از آن‌ها متعلق به سه دهه قبل‌اند؛ آثاری که هنوز دیده می‌شوند، تحسین می‌شوند و جایگزینی برایشان پیدا نشده است. در شرایطی که سینمای ایران سالانه ده‌ها فیلم تولید می‌کند، سهم عاشورا و مفاهیم برخاسته از آن به چند اثر پراکنده و خاطره‌انگیز محدود مانده است. آیا سینمای عاشورایی قربانی هزینه‌های سنگین تولید شده؟ آیا حساسیت‌های مذهبی راه را بر فیلمسازان بسته است؟ آیا مدیران فرهنگی این حوزه را فراموش کرده‌اند؟ یا مشکل از جایی عمیق‌تر آغاز می‌شود؛ از فقر ایده، نبود فیلمنامه‌های قدرتمند و بی‌انگیزگی نسلی که دیگر سراغ چنین سوژه‌هایی نمی‌رود؟ برای یافتن پاسخ، در شنبه‌های چالشی این هفته روزنامه صبا به سراغ بازیگران، تهیه‌کنندگان، مدیران فرهنگی و مسئولان سینمایی رفته ایم؛ پاسخ‌هایی که تصویری نگران‌کننده از وضعیت امروز سینمای دینی ارائه می‌دهد.

محسن علی‌اکبری،
تهیه‌کننده سینما:

گره سینمای دینی در حوزه‌های
علمیه باز می‌شود

محسن علی‌اکبری، تهیه‌کننده سینما، در گفت‌وگو با روزنامه صبا معتقد است پاسخ این پرسش که چرا سینمای دینی ایران دیگر اثر ماندگار نمی‌سازد؟ را باید فراتر از مسائل مالی و تولیدی جست‌وجو کرد و به سراغ ریشه‌های فکری و فرهنگی این موضوع رفت. وی درباره دلایل کم‌رنگ شدن تولید آثار عاشورایی در سال‌های اخیر گفت: در این سال‌ها نه فیلمسازان علاقه خود را به طور کامل از دست داده‌اند، نه مخاطبان از این آثار رویگردان شده‌اند.

به اعتقاد او هنرمندان بسیاری وجود دارند که به ساخت آثار مرتبط با عاشورا و موضوعات مذهبی علاقه‌مند هستند و این آثار در صورت تولید مناسب می‌توانند با استقبال مخاطبان نیز مواجه شوند. او تأکید کرد که «نمی‌توان به سادگی گفت آثار مذهبی مخاطب ندارند، چرا که موفقیت یا عدم موفقیت چنین آثاری بیش از هر چیز به نگاه

فیلمساز، کیفیت فیلمنامه و شیوه روایت بستگی دارد.» با این حال، از نگاه علی‌اکبری یک مانع اساسی در این مسیر وجود دارد؛ مانعی که به بخشی از روحانیت در قم، نجف و مشهد بازمی‌گردد.

به گفته او، برخی از علما اساساً با به تصویر کشیدن موضوعات عاشورایی و وقایع کربلا مخالف هستند. علی‌اکبری اذعان کرد حتی شخصاً با احکامی مواجه شده که در آن‌ها ساخت فیلم با موضوع امام حسین (ع) حرام اعلام شده است؛ آن هم در شرایطی که قرار نبوده چهره ائمه یا شخصیت‌های مقدس به تصویر کشیده شود. او در عین حال بخشی از این نگرانی‌ها را قابل تأمل دانسته و افزود: برخی از مخالفان معتقدند ورود به این حوزه ممکن است باورهای مردم را تحت تأثیر قرار دهد. به اعتقاد وی، شاید هنوز به آن درجه از رشد تکنیکی و محتوایی نرسیده باشیم که بتوان آثاری تولید کرد که هیچ آسیبی به باورهای دینی مخاطبان وارد نکند. از سوی دیگر، مسئله قداست نیز مطرح است و برخی احساس می‌کنند که بازنمایی این وقایع می‌تواند به نوعی قداست‌زدایی منجر شود.

علی‌اکبری معتقد است تا زمانی که این مسئله حل نشود، سخن گفتن از تولید آثار فاخر دینی و خاصه عاشورایی چندان راهگشا نخواهد بود.

او تأکید می‌کند که ابتدا باید اصل موضوع مورد بررسی قرار گیرد و میان مدیران فرهنگی و مراجع دینی گفت‌وگویی شکل بگیرد. از نگاه او، وزارت فرهنگ، حوزه هنری و دیگر نهادهای فرهنگی باید در جهت تعدیل این نگاه و ایجاد تفاهم گام بردارند تا فیلمسازان بتوانند مسیر خود را به گونه‌ای انتخاب کنند که نگرانی‌های موجود درباره قداست‌زدایی یا آسیب به باورهای دینی کاهش یابد.

این تهیه‌کننده سینما در ادامه به فیلم‌هایی اشاره می‌کند که بدون ورود مستقیم به واقعه عاشورا، از مفاهیم و مضامین آن بهره برده‌اند. او با اشاره به نمایش دوباره آثاری چون «به خاطر هانی» در موزه سینما گفت «نمونه‌هایی از این دست در سینمای ایران وجود داشته‌اند و حتی در برخی آثار دیگر نیز می‌توان رگه‌های عاشورایی را مشاهده کرد.»

علی‌اکبری بخش دیگری از مشکل را به تغییر نسل فیلمسازان نسبت می‌دهد. او معتقد است دغدغه‌های نسل جوان فیلمسازی امروز با گذشته تفاوت پیدا کرده و بسیاری از فیلمسازان قدیمی نیز یا خانه‌نشین شده‌اند، یا در گذشته‌اند و یا به دلیل شرایط جسمی و سنی کمتر امکان فعالیت دارند.

او تأکید کرد که برای بازگشت سینمای فاخر دینی/مذهبی باید مشوق‌هایی برای فیلمسازان در نظر گرفت. از نگاه وی، این مشوق‌ها صرفاً مالی نیستند و می‌توانند شامل تسهیل در صدور مجوزها، حمایت در اکران و فراهم کردن شرایط بهتر برای نمایش آثار باشند. به اعتقاد او تا زمانی که باور شخصی هنرمند نسبت به موضوع شکل نگیرد، نمی‌توان انتظار خلق اثری تأثیرگذار داشت، اما در کنار این مسئله حمایت‌های فرهنگی نیز ضروری است.

علی‌اکبری اظهار کرد در سال‌های گذشته نگاه مثبت‌تری از سوی نهادهایی مانند وزارت فرهنگ، حوزه هنری و بنیاد فارابی نسبت به این نوع آثار وجود داشت، اما امروز آن توجه و حمایت کم‌رنگ‌تر شده است. او معتقد است مسئولان فرهنگی نیز در این زمینه تا حدی بی‌دغدغه شده‌اند و به نظر نمی‌رسد برنامه مشخص و مدونی برای تولید آثار عاشورایی در دستور کار داشته باشند.

علی‌اکبری در پایان تأکید کرد که هرچند وابستگی سینمای دینی به بودجه‌های دولتی واقعیتی انکارناپذیر است، اما حضور بخش خصوصی نیز ناممکن نیست. او معتقد است اگر طرح، فیلمنامه و شیوه ارائه پروژه به اندازه کافی قانع‌کننده باشد، سرمایه‌گذاران خصوصی نیز می‌توانند به ورود به این حوزه علاقه‌مند شوند.

